

چکیده

حریق یکی از خطرناک‌ترین عوامل آسیب رسان به آثار موجود در موزه‌ها، آرشیوها و سایر مراکز نگهداری میراث فرهنگی است که ممکن است به ندرت اتفاق بیفتد ولی در صورت عدم کنترل، می‌تواند عواقب جبران ناپذیری به دنبال داشته باشد. پژوهش حاضر با عنوان مدیریت و کنترل خطر حریق در موزه‌ها و آرشیوها، در راستای نیل به اهداف کاربردی خود در حفاظت پیشگیرانه از آثار تاریخی و فرهنگی، ضمن شناسایی علل بروز، رشد و گسترش حریق، و معرفی آسیب‌های مستقیم و غیر مستقیم وارده توسط آن، از طریق مکانیسم‌های تعریف شده در مدیریت خطر و بحران، چهارچوبی را به صورت شناسایی عوامل، تجزیه و تحلیل، ارزیابی و کنترل خطر حریق پیشنهاد می‌کند. روش پژوهش از نظر هدف، کاربردی توسعه‌ای و از نظر روش توصیفی، پیمایشی و مورد کاوی است. در این راستا اطلاعات مورد نیاز از طریق منابع مکتوب و نیز بازدید از محل موزه تأمین گردیده است.

کتابخانه و موزه ملی ملک تهران، نخستین موزه خصوصی وقفی کشور است که در آن آثار ارزشمند فراوانی نگهداری می‌شوند و بخش عمده‌ای از این آثار دارای ماهیت آلی می‌باشد. برای ارائه طرح مدیریت خطر حریق در این موزه، با استناد به چارچوب‌های نظری و مطالعات پیشین، خطرات وابسته به حریق بر اساس احتمال وقوع و شدت پیامد مورد ارزیابی قرار گرفته و پیشنهاداتی برای کنترل آنها ارائه گردید. روش مورد استفاده برای ارزیابی خطر در این پژوهش روش تجزیه و تحلیل مقدماتی خطر یا PHA می‌باشد که یک روش کیفی است. نتیجه ارزیابی‌ها نشان می‌دهد مهم‌ترین عللی که می‌توانند باعث بروز حریق در این مؤسسه گردند عبارتند از ایجاد حریق عمدی، زلزله، جنگ، مناقشات و نقص در سیستم‌ها و تجهیزات الکتریکی و گازی که پس از اعمال توصیه‌های کنترلی تا حد زیادی دفع خطر می‌گردند اما جنگ، مناقشات و ایجاد حریق عمدی از خطراتی هستند که مدیریت کمتر می‌تواند روی آنها تأثیر گذاشته و لذا آمادگی در برابر بحران ناشی از این خطرات الزامی است.

کلید واژه‌ها:

حفاظت پیشگیرانه، مدیریت خطر حریق، مدیریت بحران، ارزیابی خطر، کتابخانه و موزه ملی ملک